

DAKLATA HƏV. STALIN NƏMÇƏVATƏ FİRQE 17-A NƏMΤΥVAQIJEDA

(Bñherə ruje éwlyń)

buna wana gələk həjə, əwana zəmətə gələklə dökşinçən, bona we jəke, wəki xəvat dəst nəkəvə, lə çəm mə pale ysa tynənə, je kə xəvat u karə wana tynəbija,

Qulqırına kulaka gyndda hətə halanıne, bə wera gyndi zə bələngazije dərkətən, bələngazlı fəqirlije hətə hylanıne.

Hər gyndik, əgər kolxozvan, jəne təkmalə naşa dəkkarə mlna mərəvənə bəzəl, əgər əw dəkkazə bas bəxənvətə, lodrije nəkə, gərək nibü, həbuna kolxoze xra vəkə.

Bazarda eksploatasia u bəşxylkari le gyndda bələngazlı hətə hylanıne, əvana bona xəvatcia dəstanine tərixxi ysənə bona rakkırnə həle pala, wəki palə gyndije wəlate burzuazla lapa „demokrat-xəwna xədə van jəke navıñın.

Səfətə bazara mərkəzə mə in-dustra hatınpə gyhastıne.

Rəre bazare burzuazlada, əw kə je məzvanda, hənə təqə pala, təqə kər ulal mina qylıka tarije danıñ, wedəre mərəvə ysa dəzin, je təstəki wana tynə, nava gənd u gemareda vədəqərəcən u pı-fıra ls hal u əmrə xye dəkən.

Inglaba Urıseteda əw jək ani səri, wəki qayıke pala zə orfe da hylanıne, dəwsa wan təqə naşa təqə təzə hatınpə sekýrne, əva təqə təzə ronajıne, avaje təzə dərəre hatınpə sekýrne, həla gələk çəna əw təqə bə avaje xye təzəvə zə avaje orta bazar rəndtər dəxuyən, wəki mərəvə həwas-həz-məkəzə le bəyliherə. Rubəre gyndi pər hatijsə gyhastıne.

Əw gynde bəre kəvən bə dere xüava, bə male orjadnik, keşş u kuləkva, ja dydja male gyndja nıvxomxımı ten hylanıne..

Dəwsa wi te gynde təzə, bə avaje xye cəmaştıjeva həbuneva, bə klube təzəva, rədiojeva bəkinoeva, bə xəndənxaniava, kətəbəxaniava, cijə zary xəejikərnevə, bə traktorava, kombajinava bə wan maşına, je kə dəkutən u bə avtomobilava, dərguşxañava cəsi-te kulake məftəxyr, spekuljant (cərci) xunxyr, u orjadnikə kə xye xyeje hər təstti həsav dəkər naşa zə orfe hatijsə hylanıne. Le naşa mərəvə bər bə cəv xəvatciye kolxoza, xəndənxanla sovxoza sərkərən, sərkəre kətəbəxanla, sərkəre traktora u sərkəre kom-bajina, brigadire malxojikərnevə u cole, dərbədare cola kolkozanə, əgər zən bə, Jane mer.

Əw təqablia orta gynd u bazarada həbu, te hylanıne, bazar naşa bər cəve gyndia bazare bəre ninə wəki kəda wana dəxar, mərkəza ədəxarla wana bu.

Əw tele ortə bazar u gyndda, je həbune u kulturaje dəha te qajimkırne.

Bazar naşa traktora dədə gynd, xənə traktora gynd maşinə rençbərije, avtomobila dəstində, mərəvə bazara koməke dədən gynd u mykane dəne, həma iro industria gynd zi həjə, ja arzı bə dəsti məskəne maşin-traktorə.

Əvən dəstanine xəvatcia himli dərəça bəyindəkəna kulturaje, pak-kırnə hale xəvatcia. Sər hime van dəstanine hana, əve wəxta həsav-darije əm dəkkatən bəylivisən.—

I. Peşdacujina kara cəmaştə 1930 sale zə 35 miliarta, həta 50 miliarti.

II. Mərəvə Təvəqa Şewre zədə bunə, zə 160,5 miliioni bəjə 168 million, həta kytasia 1933 sale.

III. Palə u qyləxdar zədə bunə zə 14 million 530 həzar paləjl 1930 sale həta 1933 sale bunə 21 million 883 həzar, zə vana, jək xəvata fizikiye (myla) dəkən həma nava we wəxtə, zə 9 million 489 həzari, zədəjə, bəjə 13 million 797 həzari, palə kə nav industria bəyində dəxəvətən (ra-le transportə zi təv wana ten həsavkırne) rəqəmə wana zə 5 million 79 həzari bəjə 6 million 882 həzar mərəvə, palə nav şəxyle rençbərijəda dəxəvətin millionək 426 həzar mərəvə bun, naşa bunə 2 million 519 həzar mərəvə, le palə u qyləxdare dərəca dajin—stendənə dəxəvətin 814 həzar mərəvə bun, naşa bunə millionək 497 həzar mərəvə.

IV. Peşda cujina fonda həqiqata (ajlıxa) pala u qyləxdara 1930 sale 13,597 miliioni 1933 sale bləjə 34,280 manati.

V. Bəyindəkəna ajlıxa palə kə industraeda dəxəvətən, saləke bə həsavə orfe 1930 sale zə 991 manatl, 1933 sale bəjə 1,519 həzar manati.

VI. Peşdacujina bəxofkırda fon-da cəmaştə 1930 sale kə 1,810 million manat bu, 1933 sale bəjə 4,610 million manat pərə.

VII. Xəvata pala industria bəjə həvt səhəti.

VIII. Koməkdajina Hykymate gyndiara, wanara vəbijə 2860 məzənə maşin-traktora, bona əwl şəxyl 2 miliard manat pərə.

IX. Hykymate koməkdajə gynd-

də, bona kolxoza millionək 600 həzar manat pərə bərdajə bə dəjin.

X. Hykymate komək dajə gynd, wəxtə həsavdarijəda fonda təxəmət hatijsə təşkilərə, we fon-dəda həbijsə 262 million put nan.

XI. Hykymate komək dajə wan gyndia, wəxtə həsavdarijəda fonda təxəmət hatijsə təşkilərə, we fon-dəda həbijsə 262 million put nan.

Le cə kə dərhəqə peşda bəyli-nə kultura wəlate məjə, wəxtə həsav-darijəda əm wa dəkkatən bəylivisən.—

I. Qədandəna xəndəkəna dəjin-dari ja elementar (pırmz). Təvəqa Şewre gəşkidi, bəyindəkəna xəndəkəna 1930 sale zə 67 sələfi, 1933 sale bəjə 90 sələfi.

II. Bəyindəkəna rəqəmə xəndəkəna hər curə xəndənxanida 1929 s. 14 million 358 həzar bu həta 1933 sale bəjə 26 million 419 həzar xəndəkəni. əva rəqəmə wa-na zi nava wan rəqəməda ten həsavkırne zə aliye xəndəkəna ele-mentar (dərəqa əwyl) zə 11 mi-lion 694 həz. milioni, bəjə 19 mi-lion 163 həz. xəndəkəna orfe zə 2 million 453 həzari həta 6 mi-lion 674 həzari, aliye xəndəkəna bəylind zə 207 həzari bəjə həta 491 həzar mərəvə.

III. Əw zare kə dəkkatən hər dəyin bəxce zara 1929 sale 838 həzar bun, le 1933 sale bunə 5 m. 917 həzar zary.

IV. Zedəbuna xəndənxanije bəylind (universitətə) ja profesije u təmam xəndənxanije wəki 1914 sale 91 həb bun, naşa 1933 s. bunə 600 həbi.

V. Əw institute ylm le pıhe-randəne 1929 sale 40 həb bun, 1933 sale bunə 840 institut.

VI. Çiye kino 1929 sale 32 həzar bun, naşa 1933 sale bunə 54 həzari.

VII. Zedəbuna sekýrna kino u kinoe gərok 1929 sale 98 həb bun, naşa 1933 sale bəjə 29,200 həbi.

4. Bəyindəkəna dajin-stendəna oşja u transporte

Bə we forme dəst məda həjə:

a) Zedəbuna xəvatkartja industrıaje, we zəmənəda zedəbuna xə-vatkartja təsttə lazəmatja həmūja.

b) Zedəbuna xəvatkartja renç-bərlije.

c) Zedəbuna xəestəna hasılıtə u sekýrna bona massaja gynd u bazara. Edi cə te xəestəpə, wəki əm təvi wan qrara bəkən u həmu massa sərbəst bəkən bə stendəna

VIII. Bəyindəkəna tiraza gazeta 1929 sale 12 million 500 həzar bu, naşa 1933 sale bəjə 36 m. 500 həzar.

Dəvək zəda nınə mərəv bənə orfe wəki palə naşa xəndənxanije bəyindənda 51,4 sələfi, gyndije xəvatci bə 16,5 sələfi təda hənə, əw kə Germaniada 1932-33 sa-le palə bə 3,2 sələfi xəndənxanije bəyindənda dəxəvətən le gyndije hurx 0,4 sələfi təda hənə.

Faktəkə şabune jə, cawa peş-dacujinəkə məzən aliye kultura gyndda, əw zəne gyndən, eşyia-wana jə, wəki gyndda şəxyle cə-məste u təşkilərən peşda dəvən.

By mə əjanə, wəki naşa zə zənə kolxoza 6 həzar həb sədərti-jə le kolxoza dəkən, zə 60 həzər zədətər yzve sədti-jə kolxoza-nə, 28 həzar brigadir, 120 həzar təşkilicə koməpanı 9 həzar sərkare ferme əşijə kolxoza 7 həzar traktoristən.

Həlbət əvana həsavə paşın nı-pı, le cə kə qava van həsavdarije hənə, bə təməzi İsbat dəkə, wəki gynd aliye kulturijədə gələki peşda cujə, gəli həvala, əva jəka bona mə kыlynpəkə məzənə, cəmklə wəlate məda nıne cəməste zə-nən, əvana ordikə məzənən bona-xəvət, we şunda əvana əzə mə dədən təbrijətən. Bona əve jəkə zə əm pıkkarən pırsə peşda-brəna zəna danəjənən, bona wa-na zə nəzantje dərخən. Bona əve dərəcə zə əm sələma dədən, pəjə xəvata zəna u eşyia wana dədəm, peşdacujina aktivja wana, peşdakəşandəna wana, bona dəstanina təbije wana, cawa nişan-dajina peşdacujina mə aliye kul-turaedə (gələki dəst le həv xəstən).

Kytasi, gərək faktəkə dənezi be orfe, le naşa bona kemasi. Wəki „fakultete“ pedagozile u doktri-jə, həla net u fəkər həjə, çurəki xra və wan fakultətə dəyli-hərən. Əva kemasi, wəki zərərə bona kara hykymate. Le lazımlı be gili gotən tərka ve jəke bədən.—Əva jəka cəqası zə zu be səri, dəha rənd.

I hasılıtə u təsttə lazəm u fərzva.

Hənək həval fəkər dəkən, wəki qrared han bəsən, ky əmre wəlate mə je həbune, bə gymryh bun peşda hərə. Əv jək şəşikə kurə. Əm dəkarən fəkər kən, wəki qrared han bə çarəkeva hənə, le əgər təst nagħbiżżeen dəste ķevi-nicija, le əmre həbune nə ky nka-rə bə gymryhbun peşda hərə, le

(Dumajı ruje 3-a)

DAKLATA HƏV. STALIN NƏMÇƏVATA FİRQE 17-A NƏMTƏVAQIJEDA

(Bnherə ruje áwłę̄ u dyda)

тъզавы əw we хъраб bə, we тәмамја хүә kem bha həsav dkын, храббə həta bъпi. Нәр nəisə la- ysa zi бъ konkreti krin-frotana зымә fəm krъn, ky əşja тенә ha- şewre.

zıg kırıne nə ky səba we, wəki
ben həzərkırıb u bəmīn, le tenə
həzərkırıne wəki bəyhiçib dəste
massa, benə xəlitkırıb. Çəm tə
ysa qəwətmijə, wəxte ky əşja həb-
dək nəbunə, le əw nə ky nədə-
histəna massa, le bi saia manə
Marije ysa bi askaratlı fəhm

niştiñə massa, le bę saia manə nav kynç u buçaxe, wa goti, təşkildartja maldajine burokratida, u zę xəlitedara dur manə.

Xuə xuə te fəm krıyne, wəki nav grare ysada xəyatkarlı ilə hay xəstən)

Mərije ysa bę əşkərəti iəhmənakən. wəki bę qyrəbuna xuə bər bę ķırın-frotana şewre, əwana çəsər fıkra bajlışevikije nə, le sər fıkra mire ķıncraokbın. (Dəst

nav qrare ysada xəvatkati u rençberti hər məçale frəbune yndá, dəkərən təşkildartja əşja brəne təzi dbu bət təşte razaji, le palə u gyndi dəmán be əşja u be hasylət. Bət we pəjhətəneva zi-xrab dbu həbuna wəlet, cəqas zi nəqdi əşja u hasylət həbun. Wəki émre həbuna wəlet bkarbə bət gym-tyrbun peşda hərə, le bonə industriaje u rençbertije səva peşdəcujına paşə hima zedəbune həvə, lazımlı bu ky qrarək mə zi həbuja, əwə bət frəjî bəla kəvna əşja nav gynd u bazarada, orta mərz u gynde wəlet, orta cəqle başqə-başqə ja həbuna çəmbəfə. Lazımlı wəki wəlat bət dəkana, bət pəqətkə dajin-stəndəne bət frəjî be gərtənə. Lazımlı, wəki bət cəwe wan baza, bət dəkana u bət pəqətkə dajin stəndəneva təst zəcijə hazır bune bəla bən bət wan-va bər bət xəlitedara bəyhlizən. Lazımlı, wəki təvi we xəvate bən təşkildartja krin-frotanə həkmətə u koperativə, həm industria çija, həm kolxoz u həm zi gyndije təkmalə.

İş həv xəstənə). Mərijed han fəhm nəkən, wəki kərin-frotana şewre xəvata mə cə-təyətiye bajlışevikije jə, jek nav kərin-frotaneda dəxənətən, we zə-mareda əwana zi jek dəkənəda dəxənətən, —Əw mərinə, je ky şxley balşevikije inglabije dəqədinən (Dəst İb həv xəstənə). Te fəhm kərəne, wəki fırqə borçdar bu, bət baxşınən, mərije ysa komunistənən hənəki bəyliqçərinə, ie həkkat-ciroke wan mirtiye bavezə nav avaz qrez, (Dəst İb həv xəstənə drez).

Zət we jəke şunda lazımlı bu ciroke başqə zi benə altkərənə. Xəbər dərnəq zəvzəktja cərəp, je ky çerge parək xəvətciye mə bəla buji jə, əw ky krin frotana şewre dəvə stadiaje dərbaz buji jə, wəki dəvə lazımlı mə jə əm təne təşkil bəyklən gyherəndənə təşət, wəki pərə we bənə həlinə, cəmkə dəvə əw bujə təne təşətəki həsav, wəki zəzəm nənə əm krin frotanə zədə kəm peşda bəyən, cəxə ky təst gyherəndən dəri İb mə dkytə. Lazımlı be nişandajine wəki zəvzəktja han cəp burzuazije hu-

Həma, əwə, jek çəm mə te nav
krıñ krin-frotana şewre frə, krin-
frotan be kapitalista, krin-frotan
be spekuljanta.

Cəwa ky hən dəbinən, frə krə-na ərin-frotanə şewre pırsək aktualə (fərz) bej zəlalnəkrəna kizane ky ty llaç tynnə bona peş-dacujine.

Le disa, съяс ky rastja han
bъ t  mami   sk  r   je, f  rq   bor  -
dar bu w  xta ve h  savdartijeda
c  t  ni alt b  k  , je ky s  k  nibun
s  r rja fr  k  r  na k  rin-frotana   ew-
re - c  t  ni, je ky bona k  n bune
  m d  kar  n bez  n kara z  l
l  qand  na m  zu bu c  m par  k
kommunist  a d  rh  q ni  sandartija u
Jaz  matia k  rin-frotana   ewre

Өм зб wedare dəst pe kbn, wəki nav parək komunistada həla fəkrəkə ysa bələnd u qyrə nav wanda həjə, wəki krin-frotan bə

pərə əw haçate ekonomikajə burzuazije jə, je ky hykymata şewre hıldajə dəste xüə u ujmışi karasosializme kərijə, wəki bə əhemmə gymryhbuneva kərin-frotana şewre frə bəkə u bə weva qrar hazırlayıb kə bona təşt gyherandıbne. Əwəna fəhm pakən, wəki gyherandıbna hasyləta, dkarə təne be əlje kərin-frotane bəogrə, cəwa məfa təşkildartja kərin-frotana şewre bə idealı, dərhəqə weda çəm mə he xəbərdan zi nəbuja u je ky çəm mə ysa zu zi naba. Te fəhm kərəne, wəki fərqə, bə xəvətəndıbna xüə bona təşkil kərəna kərin-frotana şewre bə frəji, lazımlı dit bətəwşətja han „cəp“ zi bəhəncərinə ysa zi zəvvəktja wan burzuazije hurbə.

Zb we jəke şunda laz̄mati bu xəsjətə nəsaqləm xevatcije krin frotane rast kəl, nav şxyle mexanikaje parəvəkçüyňa tışta, bý dən hildane hale xav ky dərhəd xyəstəňa assortimente həjə, bddi hlanine şandınya tışta bý mexani ki ysa zi berutl zb məjdana krin frotane. Bý wan qetava zi bazajे krin frotane je marza u ortəmar zi hatyň vəkçüyne, hatyňe vəkçüyne bý həzara dökən u budka. Laz̄m bu paše be likvidasiya krıyne təbişa摩托ropoliye kopera sija sukeda, bý təvgredana kiza neva mə həmu komisariat borçdar kər krin-frotane dəst pe bý kən bý tışte xəvə, le Komisariata Dajinera mə borçdar kər frə býkə krin-frotana hasylətə rençbərije bý qiməta aza, je ky alikivə bý sýra laç kətynə peşda ani pak buna krin-frotane fronta kopera sijaе—пъмз krıyna qiməta sukeda u saqləmbuna suke.

Мә frə kъr u zedə kъr зъмаре хуәрәкхана, якын въ qимәтә пътмә къевътиң („хуәгъна չъмъоте“), ма тәшкіл кър дәрәча дайна палатка („DDP“) рәх завод u fabrika, зә stәндәне мә да дәрхъстъне ele mente ysa, ләкын въ заводава gredajl піпъп, въ we jәkeva, тә ne зъ nas система komisariata in dustra gran hatын дәрхъстъне ele mente тәрәfi нә kem зъ 500 һә зари. Мә hazър kъr bankaje тәв buji, jek, bona дәjn дайна въ wәde къп bankaje hykymate u 2200 тәшкіле wejә nәhja, jek дыкагъп finansa bәrdып bona opera siaje kъrin-frotane.

Въ рөјнатъна wan тәşkildartja
wəxta ve həsavdartijeda hənə

a) Zedəbuna dərəçə dəkəra i
krin-frotana nəv budka zə 184662
jəkanija 1930 sale həita 277.974
həvi 1933 sale,

b) Zedəbuna dərəçə bazajə
krin-frotana marza təzə təşkil buyl
bə zəməre 1,011 jəkanja u baza-
je krin-frotane orta nəhija 864
jəkaniya.

c) Zedəbuna dərəçə təzə təşkil buji bona dajına pala 1,600 jəkanjava.

е) Zedəbuna dərəçə dökana, iş
ky bə qımətə aza nan dəfroşın,
ja ky nha 330 bazarada dəqəwə-
mə.

ç) Zedəbuna dərəçə xərəkxa-
ne çmətə, kedəre nha 19 milon,
800 həzar məri xərək dəstində.

d) Zedəbuna bəlakrına təşə
bə rja həkymat u koperative,
təv wən xyərəkxane cəməyəti zi zə
19,900 milon manate sala 1930
bələnd bu gəhiştə həta 49 miljarti
1933 salıe.

D'bbu şasi, əgər mə fəkr bəkra,
wəki frəbunəkə ysa ja krin-frotanə
şewre bət təmamja xüəva bəsə
bona ərbuna xüəstəna ekonomi-
ka mə.

Мъզавъли we, nha dha zəlal dbə, wəki bəlakrъnə tъsta je пъха nkarə bъkъrcija ter kə u bъ we ménjeva zi pъrs əwə, wəki əm dəst pe bъkъn kъrin-frotana şew-re frə bъkъn, industriä çlja zi bi-nъn orte, qəwat kъn kъrin frotana kolxozije gynditije u dəst binъn altkръned təzə u je kytasije, nav fronta blyndbuna krin-frotana şew-re.

Le lazıbmə be nişan kırıne, wə-
ki şəxyl təne bə frəbuşa krin-fro-
tana şewre kytə nəbə. Əgər peş-
dacujına ekonomikajə mə bər peş-
dacujına bəlakırına hur-mura dъ-
səkənə u bər kyrin-frotana şewre
dъsəkənə, le peşdacujına krin-
frotana şewre dъ səra xyəda bər
transporte dəsəkənə, cəwa bər tran-
sporta rja maşine u ave, ysa zı
bər peşdacujına transporta avto-
mobilə.

Dba ky təşt hənə u həjə məçale bəla krıñça wan təşta bə hər aljava, le transport graniye qəbulnakə, hılnadə. Cəwa ky əjana çəm mə həmə ysa zi dəqədə.

Bona we jəke zi transport ew
çije təngə, bəñ kizanera, cəwa ity
kəndalək ekonomikajə mə, le bərə
həmuşka bəlakrъna tışta dkara
xuə lə wi kəndalı xə u ledyxə
zi. Rastə transporta rja maşinc
bar hylgərtəna xuə zedə kərlija
dəwsa 133,9 miliart kilometre sa-
la 1930 nha 1930 saleda gihan-
dəjə 172 mil kilometri, le əw həndy-

of hündekæ bona m

